

להקדים ר' אבהו לכן עזאי שאומר אידור, אלא ר' אבהו פליג אמר דכזה צדק רבי אל תיקרי דכר אלא הדיר, אחא ר' אבהו ופליג הכי קאמר רבי תיקרי דכר צאילגו משנה לשנה, ואם כן ש"ס מייחתי דברי רבי אליצא דפרשו של ר' אבהו.

של אשירה ושל עיר הנדחת פסול. עיין חוסי' [ד"ה של אשירה] שדחקו מאד מ"ע לא פריך מהך משנה צ"ס כיסוי הדם [חולין פ"ע ע"א]. ולשיעט הרמב"ם נוחא דס"ל [הל' לולב פ"ח ה"א] אשירה מילתא אחריתי היא חילן שנטעו מתחילה לשם ע"ז וכו' כל גידולו צאיסור ונעבדה צו עבירה, כי האי שכל עיקור גידולו וצרייתו צאיסור אסור לכ"ע, זכו כוונת ה"ה [ש"ס], וגם כ"מ לא נחלק על זה, וא"כ לא מלי להקשות מאשרה על לולב של ע"ז.

ובזה נדקו דברי הלבוש שפוסל אתרוג המורכב מטעם שנעבדה צו עבירה, דצן נח מוחר על הרכבת חילן, והקשה עורי זכר רס"י תרמ"ט [סק"ג] וצמגן אצרהס סס"י תרמ"ח [סק"ג] אם כן נמח לי דאסר רחמנא כלאי בהמה להקרב [כחולין ל"ח ע"ב], תיפוק ליה משום נעבדה צו עבירה, ולק"מ הרב"ש כלאי בהמה חין איסור אלא על המרביע צכלאים, אבל אם הבהמה רוצעה [מעלמה חת] חינו מונה חין לריך להפרישה, ומותר לכתחילה להכניסה לדיר חחד, נמלא חין נחעז אלא מעשי אדם המרביעה, ושז כיון שבאו זכ"ז חין לריך להפליע הזרע שלא יגדל ממנו עובר, נמלא חטיב שנעבדה צו עבירה אבל חין כל גידולו צאיסור, מש"כ הרכבת כלאים אפילו נעשה ממילא, מ"מ המקיים כלאים נוקה [כמ"ק צ" ע"ב], ואפילו אי לאו שאין צו מעשה חין נוקן עליו [כמכות ע"ז ע"א], אבל לאו דאורייתא איכא, א"כ כל גידולו צאיסור ונעבדה צו עבירה כזה אסור. ומה שהקשה [העו"ז] הא המשחוח לפשתן מותר לזליית האיל ואישתני, וה"ל אתרוג המורכב אישתני — לק"מ הכא השינוי גופא הוא האיסור, חינו איסורו וגידולו והשתנותו הכל צאיסור, ומשעה שגמרה העבירה חינו אחר גמר גידולו שזב לא נשתנה.

ומה שהקשה מאוונכרי הא גם אי גזוניהו נכרי נעבד צו עבירה, — אומר אה"ג אי ידעינן שגזל הקרקע ואח"כ נעט צו חילן והחילן יונק כל שעה מגזל — עיין צבא מ"טעא ק"ה ע"ב כחשא דארעא, אה"ג דאסור, אך איכא ספק ספיקא, שמה לא גזל הקרקע ואח"ל גזל דלמא גזלה עם החילן ולא נתגדל צאיסור מתחילת צרייתו, וכל ספק מתיר יותר מחזירו דאי לא גזל הקרקע מותר הישראל לקנן, ואם גזלה עם החילן אסור לישראל לקנן, ואמנם אחר שקנן הגוי וקנאה ממנו הישראל צשינוי [מוחר] ה"ל לענין נעבד צו עבירה ס"ס ק"ג.

וע"ד חידוד יש ליישב דקאמר ר' הונא לאוונכרי, וקשה כיון דאינו נוגע אלא לאוונכרי גופיה ולא מה שמוכריס לאחרים אם כן מ"ש אוונכרי דנקיט, ה"ל למימר לא יקנן אדם הושענא צעלמו, וי"ל הכי קאמר לכו ר"ה אי תקללו אחס הדם שלהם א"כ גלי דעתייכו דגזל גוי מוחר, וממילא חין כאן ס"ס שאין כאן אחד מתיר יותר מן האחר, ויחיה רק ספק אחד אם גזל החילן או לא, ואסור לכל משום ספק נעבד צו עבירה ואסור לקנות מכס, אבל לא תקללו אחס, להורות גזל גוי אסור, וכו' ל"י ס"ס שכל אחד מתיר יותר מחברו ולא מוחר לכל אדם, דכזה ל"י ס"ס לענין נעבד צו עבירה ק"ד.

לולב של ע"ז. רמב"ם פ"ח מלולב [ה"א] כתב, אשרה שנעבדה אטע"י צבעלה מלעובדה ע"ש. מאריכות לשון זה שכתב צבעלה מלעובדה ולא כתב סחס צבעלה, ש"מ לא מיירי צבעלה כביעול ע"ז, שהרי מיירי מע"ז השייכה לישראל, אך שהניחוח עובדי צשעת מלחמה, דקו"ל [ע"ז ג"ג ע"ב] ע"ז שהניחוח עובדיה צשעת שלום נחצולה, צשעת מלחמה לא נחצולה, וחיינו אשרה דמשה שהניחוח האמורים מפני מלחמה ולא נעבדה עוד, אפ"ה אסורה כיון שלא נחצולה ממש אלא צבעולם מלעובדה אבל לא צבעולם ציעול גמור — והא דלא צבעולם ע"י גוי, חיינו דקאמר צמס' ע"ז [ש"ס] משום דפלאי נעגל ושלוחתו עבדו וכו' ל"י ע"ז של ישראל ק"ה.

לולב של ע"ז לא יעול. פירש רש"י ששמשו צו לע"ז לכבד לפניה, או להעבירו לפניו או לזרקו צו. חין כוונת רש"י שעל ידי זה נעשה תקרובת ע"ז, זה חינו. חדא, דא"כ חין לו ציעול ומכתת שיעורא, ועוד, הא צעינן זריקה המשחברת כעין פנים [ע"י רמב"ם הל' ע"ז פ"ג ה"ד], וכן הקשה הכפות חמרים, — אבל צצירא ל"י לרש"י נכי דכשאינו כעין פנים לא נעשה תקרובות שלא יהיה לו ציעול, מ"מ משמשי ע"ז הוה לאסור בלא ציעול, ורואה צוה כיון דסתם תשמיש לולב היא שמכבדים צו אח הבית, ולמ"ד [ע"ז ג"ב ע"א] משמשי ע"ז חין נאסרת עד ששמשו צו וכו' קו"ל, אם כן איירי שכבר כבדו צו הבית לפני ע"ז, וצצירא ל"י לרש"י לולב שביבדו צו בית דעלמא שאינו ע"ז נמי לא יעול לכתחילה דצחוי הוא, אלא ע"כ תשמיש אחר נשתמש צו לע"ז, וחיינו כפירוש רש"י עבודה זרה שעבדחת צכך זרקו לפניו, ומשום תקרובת לא נאסר משום שאינו כעין פנים, ונאסר משום תשמיש ויש לו ציעול.

ואם נעל ילא. פירש רש"י מורה לאו יבינות ניתנו אלא עבודת עבד לרצו. ויש להקשות נכי שנתנו מהקצ"ה לעבודת עבד, אבל העבד הישראלי יפה לו שעה אחת צתשובה ומעשים טובים צעור"ז מכל חיי העור"ב. וי"ל הכי נמי מחבני אותה הנאה ע"מה אם ינות מליעול הולב ה"ל לקיים לא ידבק בידך מלומה מן החרס, וכשם שנהנה מן הדרישה כך נהנה מן הפרישה, נמלא חין קיום המורה ה"ל הנאה יותר מהנחתה. וברין [ד"ה של אשרה] הקשה הא מקבל שכר מלוח, וחורן שכר חינו נהנה מגוף ע"ז אלא גרמא צעלמא הוא ע"ש. ועיין צמס' ע"ז ריש פרק השוכר אח הפועל לעשות עמו ציי"ג

קלג) עיין לעיל ל' ע"א ד"ה והנה ט"ז, ומה שהקשה (הראשון), ומה שהקשה (השני), ובהמצויין שם.
קלד) עיין לעיל ל' ע"א ד"ה ובוה ניתא.
קלה) ח"י חולין פ"ט ע"א ד"ה לולב.

חתם

ל"א ע"ב

סופר

סה

[ע"י ס"ב ע"א] ק"ו, ולפ"ד לישב על דרך ה"ל, דהא חישב לעשות מלוא ונאנס ולא עשה נתינים לו שכן באילו עשה [כברכות ו' ע"א], נמלא אלו לא נטל לולב הלז משום אונס שהוא לולב של ע"ז, היה שכרו מרובה כל כך כמו עכשיו, א"כ אינו מרויח בשכר כלום ק"ו.

הא עבר אמימרא דרחמנא, אטפ"י שבחמת לא נטלו שכרי לא ילא ידי חובת נטילתו, מי"מ לקי במה שנטלו כמו שנטלו ללאח צו, וכן המקדים תרומה לבכורים אי לא היה תרומתו תרומה מי"מ לקי דעבר אמימרא דרחמנא, דהקדים ורלא שחיה תרומה קודם לבכורים, אבל הכא לא כתיב לא תטול לולב של אשרה, אלא גבי ע"ז כתיב [דברים י"ג י"ח] לא ידבק צידך מאומה, וכרי לא ידבק צידו מאומה שכרי לא ילא ידי חובת מלוא ומכ מדבק צידו, והבן זה.

ויש לעיין לפי מה שכתב הכל צו [הוצא צו"ע א"ח סי' תקפ"ו ס"ב] המורר הנאה משופר לא יחקע צו תקיעה של מלוא, מפני שנהנה מקול תקיעה עלמנו שהתוקע נהנה מה. — וא"כ לפי זה אמרי רב יהודה בשופר של שלמים לא ילא, וכחצ הרשצ"א העטם כדי שלא יתחייב, שעי"ז שלא ילא לא נהנה, והרי עכ"פ עבירה דעביד עביד שנהנה בקולו, וא"כ למה לא נימא דילא י"ח מלואו. וי"ל דקול ומראה וריח אין צו מעילה [כפסחים כ"ו ע"א], נמלא מעטם הנאה הקול אין צו מעילה, רק משום הנאה המלוא ק"ט, ושפיר קאמר הרשצ"א אי לא ילא י"ח מלוא לא נהנה ולא עביד איכורא. ולפ"ז לפי מה שכתב חוסי' צע"ז פרק קמא [י"ב ע"ב, ד"ה אלא] דצע"ז אפילו קול ומראה וריח יש צו איכור הנאה ק"ט, א"כ אחי שפיר גירסת רב יהודה אומר בשופר של ע"ז לא יחקע ואם חקע ילא, כיון דאפילו אם לא ילא מי"מ עבר עבירה ע"י הנאה הקול, ניחא דילא ידי חובתו, משא"כ שלמים דאין מעילה בקול, ומיושב גירסת ה"ל דחכ"ה חוסי' לקמן [ד"ה באשרה] והיא גירסת הר"י שם צ"ה [כ"ח ע"א] — ועיין רמב"ם פ"א משופר ה"ל ג' ע"ש ק"ט.

והנה פרק ראובן צ"ד [ר"ה כ"ה ע"א] ס"ל לרב יהודה מלוא ליהנות ניחאו, ואינו יולא ידי חובתו בשופר של שלמים, ואין העטם דלא ילא ידי חובתו משום מלוא הצ"ע, דהא רב יהודה לא ס"ל אפילו מדרבנן כדמוכח פרק הניחוקין [גיטין כ"ה ע"א] גבי חטאת גזולה שלא נודעה לרבים, — אלא לכאורה הכא המלוא הוא העבירה והעבירה היא המלוא, ואינו מלוא הבאה בעבירה, אלא שהיא עלמה היא הבאה של שלמים ושל ע"ז וכי האי גוונא כולי עלמא מודים — וצירושלמי ס"פ האורג [שבת פ"ג ה"ג] מיייתי קרא אלה המלות, אין מלוא עבירה ואין עבירה מלוא, וש"ס דילן לא מיייתי ליה חמורה הבאה בעבירה אבל נלמוד ממנו כ"ל שהמלוא עלמה היא העבירה צודאי אינו יולא ידי חובתו, כנלפ"ד ק"ב.

אמנם ראיתי בחידושי רשצ"א ציטויה [ק"ג ע"ב ד"ה אחד] מיייתי ליה בלשון אחר, דאם נאמר שלא ילא ידי חובתו כרי לא נהנה, ע"כ לא ילא י"ח ק"ט. ולריך להבין מה בין זה לכל מאי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מוכי ולקי משום דעבר אמימרא דרחמנא [כתמורה ד' ע"ב], וה"כ נימא הכי דעכ"פ עבר על שנהנה. וי"ל דודאי אי הוה כתיב בתורה לא תטול לולב של אשרה, ועבר ונטל אף על פי שלא י"ח,

תקע), ושם הוסיף עוד וכתב: „ודבר זה מבואר בלשון הרמב"ם פ"א משופר ה"ג ח"ל, שאין בקול דין מעילה, וא"ת הלא נהנה בשמיעת הקול, מצות לאו ליהנות ניתנו עכ"ל.

קמא) ע"י ח"י ר"ה כ"ח ע"א ד"ה אמנם, ושם אחר שמביא דברי תוס' ע"ז הנ"ל, כתב מרן ז"ל: „וצ"ע קצת שילתי ביצה [ל"ט ע"א] גבי שלהבת של עבודה זרה ע"ש. ועיין בזה בח"י שבת כ"ב ע"א ד"ה ובעיקור קושייתו, ובתשו' א"ח סימן מ"ג ד"ה בפרק.

קמב) ובחי' חולין פ"ט ע"א ד"ה לאו, כתב בזה מרן ז"ל: „לאו ליהנות ניתנו. כתב רש"ב"א ביבמות [ק"ג ע"ב] דלמ"ד ליהנות נתנו לא יצא ידי חובת לולב ושופר מטעמא כיון שכל הנאות לצאת ידי חובתו לכן לא יצא ידי חובתו ולא נהנה ולא עביד איסורא, וכ"כ בשם רמב"ן. ולכאורה קשה מכל מה דאמר רחמנא לא תעביד דקיי"ל דלקי דעבר אמימרא דרחמנא [תמורה ה' ע"א], אמאי כיון דלא מהני לא לילקי, וי"ל התם אמר רחמנא אונס לא יגרש או לא יקדים תרומה לבכורים, ואפילו נימא דלא מהני מעשיו הרעים מי"מ איהו עבר וגירש והקדים תרומה לבכורים ועביד מאי דאמר רחמנא לא תעביד, ומשום הכי לקי, ואה"נ הכא אי הוה כתיב לא תתקע בשופר של ע"ז ולא תטול לולב של ע"ז ועבר אע"ג דלא יצא ידי חובתו, מי"מ הרי נטל ותקע מה שהזהיר רחמנא לא תטול, אבל לא כתיב אלא לא ידבק בידך שלא יהנה והרי לא עבר על זה שלא נהנה כיון שלא יצא ידי חובתו, ע"כ אמרינן שלא יצא י"ח, כן י"ל לכאורה.

אלא דצ"ע לכאורה, הא רש"ב"א כתב שם למ"ד לאו ליהנות ניתנו הא עכ"פ נהנה בחליצה שהותר לעלמא, ותירץ כיון דהך הנאה היא מחמת המצוה דמה שהיא מעכבת לינשא לאחר היא ממצות ה"ת, והוה בכלל מצות לאו ליהנות ניתנו. מבואר מדבריו

קלו) עיין להלן בהערה שבסמוך.

קלז) ובחי' חולין פ"ט ע"א כתב מרן ז"ל: „מצות לאו ליהנות ניתנו. נ"ל פירושו אע"ג דשמחה גדולה והנאה רבה בעשיית המצוה, מי"מ אם ימנע מלכסות מפני איסור ולא ידבק ביד מאומה הרי שמח במצוה זו שמקיים ולא ידבק ביד כיון שבין כך ובין כך לעשות רצונך אלהי חספתי, אין כאן הנאה בזה יותר מבזה. וראיתי להריטב"א שהקשה במס' ר"ה [כ"ח ע"א ד"ה אמר ר"י] הא איכא שכר מצוה, ותירץ דשכר איננה הנאה מגוף הדבר אלא אחי מעלמא וגרמא הוא. ולכאורה צ"ע הא השוכר את הפועל לעשות עמו כיון נסך שכרו אסור, וי"ל החם אי גשברו החביות אין לפועל כלום, על כן הוה השכר חליפי איסורי הנאה, אבל הכא אפילו נאנס ולא עשה נותנין לו שכר כעושי מצוה, ומכ"ש לפמ"ש לעיל שיהיה לו שכר מה שמניח בשביל ולא ידבק ביד, ואין נפקותא אלא בין שכר קום ועשה לשכר שב ואל תעשה, זהו הוה רק גרמא בעלמא. אלא לפ"ז תינח אם כבר שחט אבל איך ישחוט לתחילה על מנת לכסות בעפר עיר הגדחת, על כן י"ל בפשיטות דכוונת הריטב"א דהרי אין אנו עובדים על מנת לקבל שכר אלא הקב"ה אינו מקפח שכר, אבל אפילו אי לא הוה יהיב שכר נמי היינו עובדים, על כן הוה השכר כמו מילתא דאתי מעלמא וק"ל. — ועיין עוד בתשו' חיר"ד סימן ק"ל.

קלח) עיין לעיל כ"ט ע"ב ד"ה אמר ר' יוחנן (הראשון).

קלט) בחי' ר"ה כ"ח ע"א בהמועתק שם בהערה י"א, כתב מרן ז"ל לבאר סברת הרשב"א, וז"ל: „והסברא בזה נ"ל משום דה"ל לא אפשר ולא מיכוון, כיון שע"כ יעשה המצוה ה"ל לא אפשר ולא מיכוון אע"ג דממילא נהנה".

קמ) וכן כתב בחי' סוגיא דשופר של עולה, משנת תקס"ה (שהועתק בשו"ת מכתב סופר בהנהות באר מרים עמ' מ"ה ד"ה ואם

הת"ם

שו"ת חו"מ סימן א

סופר

ג

פירוש הר"ן דרחמנא חייביה לא אמרינן, דאין זה חיוב לה שתהיה אגידא ביה שהיא תרצה בקידושין עכ"פ, ועל תנאי כזה קאי ספיקא דבעל העיטור. וגם זה היה נ"ל פשיטא. אלא שקשה על זה מש"ס דילן [קידושין ס"ג ע"א] גבי ע"מ שירצה אבא ומת האב, דפריך אי דלא אמר אבא הן אי מת אמאי מקודשת הא לא אמר הן, ומאי פריך הא בכה"ג דלא איכפת לה בתנאי אמרינן אונס רחמנא פטריה והרי היא מקודשת. ובגליון הר"ן שם נדפס מזה ולא הבנתי כוונתו:

והנה לפי האמור קרוב אני לומר דמיירי בירושלמי מכל אונסא שבעולם, דאי בלא שכיח דוקא לא הוה מפקיד ר"י לבנתיה דמידי לא שכיח הוא, וגם סתמא דירושלמי לא הוה שאל על דעתיה דר"ל איך הוה צריך למיעבד ואי אתא יום פלוני ולא כנסתה לי לא יהי לי עלייך כלום (כן הגי' בירושלמי פ' האומר), ופירש פני משה היא תתנה כן, ומה רצה הירושלמי בזה. ולפי הנ"ל א"ש דמיירי אפי' באונסא דשכיחא טובא והואיל והוא לטובה שלה ע"כ צריכה היא להתנות, וציוה ר"י לבנותיו שהן יתנו כן עם הארוס לעולם דבדידה תליא מלתא וא"ש. ויעיין במ"ש בט"ז י"ד סי' רל"ו ס"ק י"ג ובנה"כ שם. כל זה הארכתי וכתבתי לפי הבנת הר"ן בפירוש הירושלמי, וסלקנו מעליו כל ערער וטוען, ולדעת הב"ח והש"ך שגם הסמ"ג הביין כן, ולכבי לא כן ידמה, דהרי בלאה"נ דברי הרמב"ם צ"ע מה שכפל דין זה בהלכות סנהדרין [פ"ז ה"ן] שכבר הביאו בהלכות מכירה [פי"א הי"ד], וכן הקשה בתומים סי' כ"א:

ולפי הנלע"ד דהרמב"ם חידש לן בכאן דין מחודש, דהנה מיירי בראובן שהי' חייב שבועה דאורייתא לשמעון ולהפטר, ועשו פשר ביניהם ששמעון יבוא ביום פלוני וישבע ויטול, ואם לא יבוא לא די שלא יטול בשבועה אלא גם ראובן יפטר בלא שבועה, ונאנס ולא בא, ואי לאו דרחמנא פטריה אונס היה אידך פטור בלא שבועה כלל, אמנם השתא דאונס רחמנא פטריה יש להסתפק אם נאמר דה"ל כאלו בא ביומו ועדיין ישבע ויטול

ויהיה כאלו נשבע ביום התנאי, או נימא די לן שלא יפסיד משום דאונס רחמנא פטריה, אבל לא ירוויח שהרי עכ"פ לא קיים תנאו, אלא יהיה כמות שהיה קודם תנאו שאם ירצה אידך לישבע ולהפטר הרשות בידו. ודין זה אינו מתבאר מש"ס דנדרים כ"ז ולא מדברי הרמב"ם פי"א ממכירה, וביארו הרמב"ם פה פ"ז מסנהדרין, שהרי כתב וישבע כשיתבענו חברו כמו שהיה קודם וכן כל כיוצא בזה. ובמ"ש וסיים וכן כל כיוצא בזה בא לכלול הך בבא דנשבע ונוטל, וכמ"ש הש"ך סי' כ"א סק"ד, וקאמר הרמב"ם שהוא כקודם התנאי, ור"ל שישבע אידך ויפטר ולא שישבע הוא ויטול, וזה חידוש לא נודע לנו מדבריו פי"א ממכירה, אדרבא **אמרו חז"ל [ברכות ו' ע"א] מי שחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה, הרי אמרינן דאונסא כאלו נעשה מעשה בפועל, וקמ"ל הרמב"ם דזהו מחסדי הבורא ית"ש על עושי רצונו** אבל לא מעיקור הדין, ועל זה כתב הסמ"ג שזהו פלוגת ר"י ור"ל בירושלמי, ר"ל ס"ל אונסא כמאן דעביד דכיון דפטריה רחמנא ה"ל כאלו נעשה המעשה בפועל ובא ביום הראוי והרי היא מקודשת, וכן הספן כאלו העביר ספינתו ונוטל שכרו משלם, וכן האשה שהיה לה לשמש אביו ולהניק בנו הרי היא כאלו שמשתו והניקתו וה"ז מגורשת וכרשב"ג, ולר"י אונסא כמאן דלא עבד ר"ל נהי דרחמנא פטריה מ"מ איננו כמי שנעשה המעשה אלא כמאן דלא עביד, לא יחייבנו האונס ולא יזכנו אלא כמו שהיה קודם התנאי, ואינה מקודשת ולא מגורשת בע"מ שתשמישי ותניקי, וכן הספן לא יפסיד משלו ולא יזכה במעותיו של הלה. וקיי"ל כר"י לגביה ר"ל ומשום כן פסק הרמב"ם כנ"ל, ולזה נתכוון הסמ"ג בלי ספק, ומקום הניחו לי להתגדר בעה"י. ובוודאי נראה להסמ"ג דבקידושין לא שייך אבעיתו של ריש כלה, כיון דאונסא כמאן דלא עביד דמי לא שייך ספיקו, דהרי בקידושין לעולם אונסא כמאן דלא עביד דמי כמ"ש משנה למלך רפי"א ממכירה:

והנה הרשב"ם ב"ב קל"ז ע"א [ד"ה הרי זה] כתב דנותן שור לחבירו ע"מ להחזירו לזמן ומת

ע"ו ע"א ד"ה הרשב"א.

ד) וכ"כ בחי' נדרים כ"ז ע"ב ד"ה ונראה, ובחתי"ס עה"ת פ' וישלח ד"ה ויקרא, וע"ע שם ושם. וכ"כ כעין זה בחי' גיטין

מנחת

דף ק"ה, מצוה ב, מילה

חינוך

יג

הוי מן התורה ובש"א ה' מילה הביא ראייה דבגולד מהול ולא נימול מכל מקום אינו אלא דרבנן בנמשכה וסגי אחר כך במיעוט ואין דבריו מוכרחים להקל באיסור כרת ואין ודאי שלו מוציא מידי ספק הט"ז ויש לפלפל ואין כאן מקומו וע"ל במצוה שלא יאכל ערל בתרומה אעורר בענינים אלו אי"ה.

וע' מ"ל פ"י מה' מלכים שכתב להר"מ דבני קטורה חייבים במילה מכל מקום גזירת חכמינו זכרונם לברכה במשך ל"ש אצלם ע"ש באורך ובש"א וע"ש עוד בשאג"א דדעתו דאף לשיטת הר"מ דבני קטורה חייבים במילה עכ"ז כיון דא"מ על הפריעה אינם בכלל את בריתי תשמור ולא מהולים נקראו ואסור להם למול לישראל כמו עכו"ם, וע' טעם המלך פ"ב מה' עכו"ם כתב בפשיטות להיפוך. ולהש"א נלפע"ד דאם אחד מבני קטורה בא להתגייר אף שנימול ונפרע קודם מכל מקום צריך להטפת דם ברית ול"א כיון דהוא מצווה על המילה ואם עצמו א"צ למול כשיכנס לעדת ישראל דכיון שאינו מצווה על הפריעה הוי כערל וכשאר עכו"ם שבא להתגייר ונלע"ד דהא דכתבה התורה דמצוה למול הערלה דוקא ביש לו ערלה אבל באין לו ערלה אינו מצווה והטפת דם ברית כבר כתבתי דלהרבה שיטות אינו אלא דרבנן דהתורה לא אמרה למול אלא הערלה שלא יהי' ערל ואם אינו ערל שנולד מהול או נחתכה ערלתו אפילו ע"י הפסולים או שנימול תוך זמנו או כלילה אין המצוה חל עליו כי אין לו ערלה ומכל מקום ביש לו ערלה אין המצוה בהסרת ערלה לבד דהיינו לומר שלא הקפידה התורה אלא שלא יהי' ערל דבאמת חזינן דהתורה דקדקה במצוה זו שיהיו דוקא כשרים למול וביום וכדומה אם כן נראה דגוף העשייה הוא מצוה והוי כמו שיש לו בגד ד' כנפות דמחויב לעשות ציצית עפ"י דיני התורה ואם א"ל פטור ה"ה אם אין לו ערלה פטור וכשיש לו חייב לעשות ע"פ כל דיני התורה ואם לא עשה ע"פ התורה ביטל המצוה אף שהסיר הערלה כיון דלא הסיר כפי ציווי התורה על ידי ישראל וביום ומי שלא עשה כן הוי כמו שביטל מצות תפילין ודומה למצות עשה דתשבתו בפסח דאם א"ל חמץ אינו חייב במצות עשה וביש לו חייבו התורה להשבית ע"פ אופנים שצויתה התורה כגון למ"ד אין ביעור חמץ אלא שריפה חל עליו החיוב רק לשרוף ואם עבר והטיל לים ביטל מ"ע ומכל מקום אינו חייב עוד כי אינו בעולם רק עובר על העשה ה"נ אם חתך ערלתו שלא כדין א"ח במצות עשה אלא ביטל מ"ע.

והנה תורתנו הקדושה הגבילה זמן למצוה זו שמונה ימים ונ"ל דהתורה לא חייבתו במצוה זו רק לשמונה ימים וקודם לזה א"ח במצוה זו כלל כמו מ"ע דתשבתו דהתורה לא חייבתו רק בפסח ע' רא"ש פסחים קודם זמן איסורא לא נפיק מתשבתו דתשבתו היינו שרפה ולא צייתה התורה לשרוף קודם זמן איסורו וכן כתב בפכ"ש דאף לרש"י בשעה חמישית אינה בשריפה ע"ש. ואם שרף החמץ ק"פ וכשהגיע הפסח ואין לו חמץ ודאי אינו מקיים המ"ע כי אין לו חמץ כמו שאינו לובש בת ד' כנפות אבל עכ"ז אף שמכרו או שרפו והטילו לים קודם זמנו לא ביטל המ"ע כי אז אינו חל עליו חיוב העשה אך אם אין לו אינו מקיים העשה ואפשר דמצוה להשאיר קצת חמץ כדי לקיים המ"ע כמו שמצוה ללבוש בת ד' כנפות אבל אם אינו עושה כן א"ע רק בעידן ריתחא מענשינן לי' מה"ש על שאינו מביא עצמו לחיוב המצוה כמבואר פ' התכלת אבל הב"ד אין מוחץ כלל וגם בידי שמים אין עונש רק דכל ישראל מחויבים לחבב מצות בוראינו ב"ה ולהביא עצמו לידי חיוב כמרע"ה שנתאוה לכנוס לארץ לקיים מצות התלויות בה אם כן לפ"ז כיון דהגבילה התורה זמן למצוה זו מיום השמיני והלאה ותוך הזמן אינו מצווה כלל נראה דאין איסור כלל אם ירצה לחתוך ערלתו תוך ח' ימים אפילו ע"י פסולים כי בתוך הזמן אין חילוק כלל כיון דאין המצוה חלה עליו ואחר זמנו בהגיע הזמן שוב אין לו ערלה ואינו מצווה למול והנה בודאי לא קיים

לע"ל כתבתי בשם הכו"פ דאסור להאב לכבד לאחר אך משום שליחות מותר דשלוחו של אדם כמותו אם כן לפ"ז אף חרש שוטה וקטן פסולים לכתחלה למול דלאו בני שליחות ניהו וער"מ ושו"ע יו"ד סי' רס"ד דקטן מל לכתחלה וצריך להתיישב בדבר וע' ע"ז כ"ז ד"ה וכי הקשו למה עכו"ם כשר למול לר"י דבעי מילה לשמה ומכשיר בעכו"ם והא עכו"ם אדעת' דנפשיה קעביד ותירצו דמילה סתמא לשמה קאי. והנה אנן פסלינן עכו"ם מטעם אחר אך קשה למה חרש שוטה וקטן כשרים לדידן נהי דמילה לא בעי לשמה או סתמא לשמה קאי מכל מקום לשיטת הסוברים דמצות צריכין כוונה [אף דסתמן לשמן קאי ומה"ט סוברים קצת פוסקים דמצות אין צריכות כוונה] על כל פנים לא גרע מילה מכל המצות דצריך כוונה ואין חרש שוטה וקטן כשרים למול הא לאו בני כוונה ניהו אם כן לא יהיו רשאים למול אם אין גדול עומד על גביו אך לדעת הטורי אבן ר"ה כ"ט אפילו מאן דסובר מצוות צריכות כוונה דוקא במצה ושופר אף דסתמא לשמה קאי מכל מקום שופר זה ומצה זו אינם מיוחדים דוקא למצוה דאפשר לצאת בשופר אחר או מצה אחרת ועוד דלא נתבטל המצוה דאף דאינו יוצא עתה עוד יכול לצאת אם כן בכהאי גוונא צ"כ אבל בקדשים ומילה דמצוה זו מיוחדת בגופו ולא"כ א"י לקיים המצוה עוד כהאי גוונא סתמא לשמן קאי ואין צריכות כוונה אף למאן דסובר מצות צריכות כוונה אם כן שפיר יכולים חרש שוטה וקטן למול דמילה אין צריכה כוונה ואמכ"ל:

והנה להסוברים מילה צריכה כוונה או בנתכוין בפירוש שלא לצאת אפשר דצריך עוד הטפת דם ברית וצ"ע. ויש לי ספק והוא נוגע בהרבה מקומות ואעורר כאן כי היא מצוה הקודמת לשיטת ריב"א פסחים חולין דכל מקום דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה עכ"ז בעבר אין לוקין כי הלאו נדחה מפני העשה ולא נשאר רק העשה והובאו דבריו בחיבורי זה כ"פ וצ"ע לשיטות הנ"ל דמצ"כ ובלא כוונה ל"י ומכ"ש במתכוין שלא לצאת ולפי זה מילה אינה דוחה יום טוב דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ואם עבר אין לוקין לריב"א היאך הדין במל ביום טוב ומתכוין שלא לצאת אם כן לא קיים המצוה כלל אפשר דלוקין כי לא עשה מ"ע ונלא הוי מקלקל אף דלא קיים המצוה כמש"ל א"ד ל"ד לשופר ולולב דלא נתקיים העשה כלל וצריך לעשות עוד הפעם אבל כאן נהי דלא קיים הוא המצוה מכל מקום המצוה נעשית מאליה כי נחתכה ערלתו והצד הראשון נראה אף דנחתכה לא קיים המצוה רק שאין לו במה לקיים עוד דמה נעשה אבל מצות הש"י לא קיים כלל ולא נדחה כלל הלאו ולוקין וכו' ולשיטת הסוברים דעל מ"ע דיו"ט אין נשים מוזהרות דה"ל ז"ג ועשה דוחה לא תעשה אף שיש עמו עשה ע"י תוס' קידושין הקשו משריפת קדשים ודאי אין נשים יכולות למול מילה ביום טוב דנהי דאצלם יום טוב אינו אלא ל"ת מכל מקום גם העשה ל"ש אצלם דאותו וכו' אם כן אין במה לדחות, ואפשר לפמש"ל במצוה א' בשם תויה"כ דאדם רשאי לעבור על ל"ת בשביל עשה של חבירו אף דבריד' ליכא עשה רק בחבירו אם כן ה"נ אם הוא גדול ויש עשה דמילה אצלו רשאי האשה למולו ביום טוב דעשה דוחה לא תעשה שלה אם כן לשיטה זו אפשר יכולה אשה למול לאיש ביום טוב כי על המלאכה אין האשה עוברת רק בלאו דהעשה דיו"ט ליתה גבה ועשה דיד' דחי ל"ת ידיה אך יש לחלק בין ד"ז לנידון של התויה"כ.

ואם נימול ואחר כך נמשכה ערלתו א"צ מן התורה למול עוד רק מדרבנן וזה מבואר יבמות פ' הערל ומדרבנן די אף אם אחר כך נתגלה מיעוט העטרה כיון שנימול פ"א כהוגן וע' ט"ז יו"ד מסופק בגולד מהול ואחר כך נמשכה ערלתו אי סגי במיעוט העטרה כיון שלא נימול כהוגן בשום פעם וכן הספק בגולד מהול ונמשכה ערלתו אם מן התורה צריך למול דאפשר דוקא נימול ואחר כך נמשך אינו אלא דרבנן אבל בלא נימול